

Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða

**Starfsskýrsla Heilbrigðiseftirlits
Vestfjarðasvæðis
2015**

Apríl 2016

Anton Helgason, heilbrigðisfulltrúi

Efnisyfirlit

Starfsskýrsla Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða fyrir árið 2015	2
Hlutverk.....	3
Kostnaður við heilbrigðiseftirlit	4
Eftirlitsferðir 2015	5
Niðurstöður sýnatöku til örverumælinga.....	5
Hollustuhættir	7
Mengunareftirlit og umhverfismál.	11
Matvælaeftirlit.....	15
Lokaorð	16

Starfsskýrsla Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða fyrir árið 2015

Starfsskýrslan er kynning á starfsemi heilbrigðiseftirlits en jafnframt samantekt upplýsinga um starfið. Sá háttur verður hafður á í ár að senda starfsskýrslu einungis á rafrænu formi til sveitarfélaga, Umhverfisstofnunar, Matvælastofnunar, Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis og Umhverfis- og auðlindarráðuneytis en ef óskað er, er hægt að fá prentuð eintök. Einnig verður skýrslan aðgengileg á heimasíðu eftirlitsins www.hevf.is

Í starfsskýrslu Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða fyrir árið 2015 eru tíundaðar eftirlitsferðir og niðurstöður sýnatöku. Einnig er gerð grein fyrir uppbyggingu og skipulagi Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða.

Stjórnsýslulega er heilbrigðiseftirlit á vegum sveitarfélaga. Heilbrigðiseftirlit er rekið skv. ákvæðum laga um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998 m.s.br. en þar segir m.a. „*Ekkert sveitarfélag skal vera án heilbrigðiseftirlits“ og „Landið skiptist í eftirlitssvæði og skal heilbrigðisnefnd, kosin eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar, starfa á hverju svæði“.* Heilbrigðisnefnd Vestfjarða er kosin á Fjórðungsþingi eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar.

Samtök heilbrigðiseftirlitssvæða á Íslandi voru stofnuð árið 2000 og er megingilgangur þeirra að vera málsvari, samráðs- og samstarfsvettvangur þeirra 10 heilbrigðiseftirlitssvæða sem starfa á vegum sveitarfélaga á Íslandi. Samtökin eru skipuð framkvæmdastjórum heilbrigðiseftirlitssvæðanna og formönnum heilbrigðisnefnda á landinu öllu.

Heilbrigðisnefnd

Í lögnum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998 er í 11. grein ákvæði um heilbrigðisnefndir. „Landið skiptist í eftirlitssvæði og skal heilbrigðisnefnd, kosin eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar, starfa á hverju svæði.“ Í hverri nefnd skulu eiga sæti fimm menn, kosnir af hlutaðeigandi sveitarstjórnnum, þar af skal einn vera formaður. Samtök atvinnurekenda og náttúruverndarnefndir sveitarfélaga á eftirlitssvæðinu eiga rétt á að tilnefna einn fulltrúa hvor í nefndina til viðbótar. Fulltrúar í heilbrigðisnefnd endurspeglar heilbrigðisnefndir sem tiltekna voru í lögum frá 1988, Ísafjardarsýslurnar voru tvær, Bolungarvík, Strandasýsla, og Barðastrandasýsla, aðalmaður frá Suðurfjörðum en varamaður úr Reykhólahreppi. Ný heilbrigðisnefnd var kosin á 59. fjórðungsþingi Vestfirðinga sem haldið var dagana 3. og 4. október 2014 á Þingeyri. Við val í heilbrigðisnefnd hefur landfræðileg staðsetning nefndarmanna tekið mið af gömlu heilbrigðisnefndunum og endurspeglar þannig svæðið sem unnið er á en einnig hefur fagþekking og reynsla ráðið miklu.

Heilbrigðisnefnd

Jón Reynir Sigurvinsson, formaður
Kristján Jóakimsson
Sólrún Geirsdóttir
Jón Hörður Eliasson
Kolfinna Guðmundsdóttir
Fulltrúi atvinnurekenda
Einar Valur Kristjánsson

Varamenn

Hjalti Karlsson
Hildur Halldórsdóttir
Hildur Elísabet Pétursdóttir
Ingibjörg Kristjánsdóttir
Eva Dögg Jóhannesdóttir

Hólmfríður Vala Svavarsdóttir

Fundir heilbrigðisnefndar 2015

Heilbrigðisnefnd fundaði 5 sinnum á árinu 2015. Þann 20. febrúar um ársreikning heilbrigðiseftirlits, litið var um farinn veg þar sem þetta var 100. fundur heilbrigðisnefndar frá því ný lög voru sett árið 1998. Sama dag var fundað með fulltrúa Umhverfisstofnunar. Þann 17. apríl var fundað um starfsskýrslu heilbrigðiseftirlits og neysluvatnsmál. 12. júní var fundað á Drangnesi um samþykkt um þrífnað utanhúss á starfsvæði heilbrigðisnefndar Vestfjarða. Öll sveitarfélögin samþykktu samþykktina nema Súðavíkurreppur. 25. september var fjallað um fjárhagsáætlun fyrir árið 2016. 11. desember var fjallað um gjaldskrármál og samþykkt um umgengni og þrífnað utanhúss sveitarfélaga á starfsvæði heilbrigðisnefndar Vestfjarða, Ísafjarðarbæjar, Bolungarvíkur, Strandabyggð, Kaldrananeshrepps, Árneshrepps, Reykhólahrepps, Tálknafjarðarhrepps og Vesturbyggðar. Á þessum fundum voru afgreidd 47 starfsleyfi til fyrirtækja, 3 tímabundin starfsleyfi, 3 tóbakssöluleyfi og 25 brennuleyfi. Fjórir voru áminntir og lokafrestir til úrbóta voru veittir. Auk þessa voru veittar 33 umsagnir um tækifærisveitingaleyfi, 30 umsagnir um skipulagsmál og 5 undanþágur vegna sölu á tóbaki. Það eru heilbrigðisfulltrúar í umboði heilbrigðisnefnda sem hafa það starf að framfylgja ákvæðum laganna um hollustuhætti og heilbrigðiseftirlit og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Heilbrigðisfulltrúar sinna öllu daglegu heilbrigðiseftirliti á svæðum nefndanna og afgreiða mál og umsagnir í umboði þeirra og þá með fyrirvara um samþykki þeirra. Milli funda er unnið í samráði við formann heilbrigðisnefndar.

Hlutverk

Markmið laga um hollustuhætti og heilbrigðiseftirlit er að búa landsmönnum heilnæm lífsskilyrði og vernda þau gildi sem felast í heilnæmu og ómenguðu umhverfi.

Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða starfar á vegum Heilbrigðisnefndar Vestfjarða og sér um að framfylgja lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, ásamt þeim reglugerðum sem settar eru samkvæmt lögunum, samþykktum sveitarfélaga og ákvæðum í sérstökum lögum eða reglugerðum sem nefndinni er eða kann að vera falið að annast framkvæmd á. Því er ætlað að vinna að bættu heilbrigðiseftirliti á svæðinu, annast fræðslu fyrir almenning og efla samvinnu við önnur yfirvöld og aðila sem vinna að þessum málum. Umdæmi embættisins nær yfir 9 sveitarfélög. Íbúafjöldi í umdæminu 1. janúar 2016 var 6.883 manns.

Tafla 1. Íbúafjöldi á starfsvæðinu.

Íbúar sveitarfélaga 1. janúar 2016	
Bolungarvík	904
Ísafjarðarbær	3623
Reykhólahreppur	267
Tálknafjarðarhreppur	267
Vesturbyggð	1013
Súðavíkurreppur	184
Árneshreppur	55
Kaldrananeshreppur	103
Strandabyggð	467

Framkvæmdastjórinn er ábyrgur fyrir rekstri embættisins og ber að gæta hagkvæmni í rekstri þess og tryggja að kostnaður sé innan fjárheimilda.

Heilbrigðiseftirlit sinnir fyrst og fremst reglubundnu eftirliti við að framfylgja sértækum lögum og reglugerðum á sviði heilbrigðis-, matvæla- og umhverfismála. Það veitir starfsleyfi til fyrirtækja sem starfa á þessu sviði, sinnir kvörtunum og annast umhverfissvöktun. Aðaláhersla er lögð á fyrirbyggjandi starf, eftirlitsferðir, fræðslu og samráð við aðra eftirlitsaðila og fyrirtæki. Í meginráttum skiptist eftirlitið í þrjá flokka, þ.e. almennt heilbrigðiseftirlit, mengunareftirlit og matvælaeftirlit. Megnið af starfseminni felst í reglubundnu eftirliti þar sem fyrirtæki eru heimsótt og gerðar eru athugasemdir við það sem ekki er í lagi. Athugasemdum eða kröfum um úrbætur er komið á framfæri við viðkomandi aðila í viðtölum og/eða á skriflegan hátt. Ef ítrekuðum kröfum er ekki sinnt á viðunandi hátt er málið lagt fyrir viðkomandi heilbrigðisnefnd til meðferðar og heilbrigðisfulltrúi sér svo um að úrskurði nefndarinnar sé framfylgt. Þannig eru mál einstakra fyrirtækja ekki tekin fyrir í heilbrigðisnefnd nema um sé að ræða vafaatriði eða ef eftirlitsþoli sinnir ekki úrbótum.

Starfsmannamál

Tveir starfsmenn starfa hjá heilbrigðiseftirliti Vestfjarða í fullu starfi. Anton Helgason framkvæmdastjóri og Hlynur Reynisson staðgengill framkvæmdastjóra. Báðir hafa þeir réttindi til að starfa sem heilbrigðisfulltrúar.

Kostnaður við heilbrigðiseftirlit

Tekjur sveitarfélaga vegna eftirlitsgjalda eru ekki skattstofn heldur þjónustugjald og því er óheimilt að taka hærra gjald en nemur eðlilegum og nauðsynlegum kostnaði við viðkomandi þjónustu. Einungis má innheimta eftirlitsgjöld fari eftirlit fram. Þess ber að geta að tíðni eftirlits er mjög mismunandi eftir fyrirtækjaflokkum. Þannig er töluvert af fyrirtækjum sem fá eftirlit á fjögurra ára fresti. Í gjaldskrá eftirlitsins er gert ráð fyrir árlegu eftirlitsgjaldi, því er kostnaði við hverja heimsókn deilt niður á fjögur ár hjá þeim sem fá eftirlit á fjögurra ára fresti. Á það verður að benda að fyrirtæki og stofnanir eru ekki jafnt dreifð á sveitarfélögin. Þjónustugjöldin eru fyrst dregin frá heildarkostnaði áður en kostnaði er skipt á sveitarfélögin. Í fámennum sveitarfélögum þar sem þjónusta við ferðamenn er mikil s.s. sundlaugar og hótél, sem þurfa mikið eftirlit og eru því með hátt gjald í gjaldskrá, er hlutfallslegur heildarkostnaður meiri á hvern íbúa.

Rekstrar og stofnkostnaður 2015	kr 32.769.490
Eftirlitsgjöld 2015	kr 19.890.800
Framlög sveitarfélaga	kr 12.878.690

Gengið er frá ársreikningi fyrir Heilbrigðiseftirlit Vestfjarða eftir lok hvers starfsárs og hann sendur sveitarfélögum á eftirlitssvæðinu. Ársreikningur fyrir 2015 var tekinn fyrir á fundi heilbrigðisnefndar 12. febrúar 2016 og sendur út til sveitarfélaga á starfssvæðinu.

Eftirlitsferðir hjá heilbrigðiseftirlitinu á árinu 2015 er skráðar. Vakin er athygli á því að hér er ekki um tæmandi skráningu að ræða. Til dæmis eru athugasemdir sem gerðar eru við bíla og bílhrae á lóðum fyrirtækja ekki skráðar sem eftirlitsferðir né heldur sýnatökuferðir. Fyrirtæki sem framleiða eða dreifa matvælum eiga flest að fá eftirlitsheimsókn einu sinni á ári. Fyrirtæki sem falla undir Hollustuháttareglugerð og fyrirtæki með mengandi starfsemi eru oft með heimsóknartíðni annað hvert ár og stór hluti er með heimsóknartíðni fjórða hvert ár.

Höfuðáhersla er lögð á að hafa eftirlit með fyrirtækjum sem selja eða dreifa matvælum til almennings.

Tafla 2. Yfirlit yfir eftirlit Heilbrigðiseftirlits Vestfjarða árið 2015.

	Heildarfjöldi	Fjöldi með starfsleyfi	Fjöldi sem fékk eftirlit	Fjöldi eftirlitsferða
Heildarfjöldi	580		273	316
Hollustuhættir	172	172	84	93
Matvæli	246	273	154	187
Mengun	162	164	35	36

Af 580 fyrirtækjum fengu 273 fyrirtæki heimsókn í 316 eftirlitsferðum. Athuga ber að miðað er við að heimsókn sé skráð á hvert fyrirtæki í samræmi við tíðni. Stór hluti af fyrirtækjum er með heimsóknar tíðni sem miðast við heimsókn á fjögurra ára fresti.

Töluverður hluti af eftirlitsferðum er ekki skráður þar sem við erum að koma á framfæri almennum leiðbeiningum og athugasemdum eða fylgja eftir fyrri eftirlitsferðum. Eins eru sameiginleg eftirlitsverkefni og heimsóknir vegna vöru sem verið er að taka úr umferð skráðar á annan hátt, en ekki með reglubundnu eftirliti.

Niðurstöður sýnatöku til örverumælinga

Til að kanna örverufræðilegt ástand matvæla tekur heilbrigðiseftirlitið sýni af neysluvörum og vatni. Tíðni sýnatöku af neysluvatni er bundin í reglugerð. Þannig er tekið mánaðarlega vatnssýni á Ísafirði og í Bolungarvík. Hjá vatnsveitum annarra þéttbýlisstaða eru tekin sýni ársfjórðungslega en hjá einka vatnsveitum er miðað við eitt vatnssýni á ári.

Sýni af matvælum og vatni eru tekin til að kanna ástand þeirrar vöru sem er á boðstólum. Sýni eru send til bakteríuræktunar hjá rannsóknarstofu Matis ohf. Við ræktun er vanalega verið að rækta fram vísibakteríur, þ.e. kólí og saurkólí, en tilvist þeirra gefur til kynna óþrifnað eða mengun af sauruppruna. Ef þessar bakteríur finnast er talið að líkur séu á að aðrar og hættulegri sjúkdómsvaldandi bakteríur geti verið til staðar. Sýnin eru metin eftir ákveðnum stöðlum sem eru mismunandi eftir vörutegundum.

Tafla 4. Niðurstöður sýnatöku 2015

Niðurstöður sýnatöku 2015			
	fjöldi sýna	stóðst ekki	
Baðvatn	12	6	
Brauð	4		
fiskur	0		
Kjötvara	0		
Ís úr vél	0		
Mjólkurvörur	0		
Vinnsluvatn	9		
Neysluvatn	126	36	
Fráveituvatn	0		
Sigvatn	5		
Efnagreining	0		
Samtals	157		

Á árinu 2015 voru tekin 157 sýni, af þeim voru 42 sem ekki stóðust kröfur. Tekið var sigvatnsýni frá 2 urðunarstöðum.

Sýni úr sundlaugum og heitum pottum voru 12, en af þeim voru 6 sem ekki stóðust kröfur. Af þeim 6 sýnum sem stóðust kröfur voru 3 metin samkvæmt reglugerð 460/2015 um laugar í náttúru Íslands.

Þrjár vatnsveitur þéttbýlisstaða lentu í vandræðum með neysluvatn á árinu. Bolungarvík í febrúar, Reykhólar og Drangnes í mars. Samtals voru 9 sýni tekin í tengslum við þessar upptökur.

Af 19 sýnum sem tekin voru hjá mjólkur og fiskverkendum í dreifbýli voru 4 sem stóðust ekki kröfur. Af 34 sýnum sem tekin voru hjá ferðaþjónustuaðilum í dreifbýli voru 22 sem ekki stóðust kröfur. Ath ekki er tekið tillit til endurtekinnar sýnatöku, tölur því ekki í samræmi við fjöldi sýnatökustaða. Ljóst er að þörf er á stórátaki í neysluvatnsmálum ferðaþjónustunnar. Ágætis fræðsluefni er til um litlar vatnsveitur á vef matvælastofnunar. <http://www.mast.is/Uploads/document/itarefni/Baklingur%20litlar%20vatnsveitur.pdf>. Þar er að finna fræðsluefni um frágang vatnsbóla í dreifbýli. Því miður, hefur í stað þess að bæta vatnsbólin til að ná fram auknum gæðum, frekar verið sett upp geislunartæki í þessum tilgangi. Perur í geislunartækjum endast í takmarkaðan tíma, tækin eru bilanagjörn og það þarf að vera kveikt á þeim svo þau virki.

Hér er um að ræða eftirlit með fyrirtækjum og stofnunum samkvæmt reglugerð um hollustuhætti nr. 941/2002 Þeir staðir sem flokkast undir almennt heilbrigðiseftirlit eru t.d. baðstaðir, íþróttahús, skólar og leikskólar, gististaðir, hársnyrtistofur, heilbrigðisstofnanir, nudd- og snyrtistofur og íbúðarhúsnæði. Árlega standa Umhverfisstofnun og heilbrigðiseftirlit sveitafélaganna fyrir sameiginlegum eftirlitsverkefnum. Í hollustuháttahóp var ráðist í eftirlitsverkefni 2015 sem snérist um þrif í leik- og grunnskólum á landsvísu.

- Í 11. gr. reglugerðar 941/2002 um hollustuhætti segir að í innra eftirliti fyrirtækja felist að
- Gera gera skriflegar hreinlætisáætlanir sem fela í sér umgengnisreglur og áætlanir eftir því sem við á, s.s. um meindýravarnir, viðhald loftræstikerfa, þrif og gerileyðingu.
 - skrá óhöpp, slys og úrbætur
 - skrá viðhald tækja og búnaðar eftir því sem við á

Því er farið fram á að í skólum sé til staðar skrifleg hreinlætisáætlun og verklýsing á hverju vinnusvæði þar sem fram kemur hversu oft á að þrifa og hvaða efni á að nota til þrifa. Á Vestfjörðum var farið í flesta skóla og leiksskóla og eftirlitsverkefni útfyllt. Flestir skólar voru með þrif í lagi, en greinilegt er að fara verður betur yfir skriflegar hreinlætisáætlanir skólanna. Þar sem þær var að finna voru þær yfirleitt komnar til ára sinna og útfylltar. Virkja þarf skólastjóra og starfsfólk skólanna á svæðinu til að koma skráningu í lag og yfirfara hreinlæstiáætlanir svo reglugerðin sé uppfyllt.

Raki og mygla

Mikil aukning hefur orðið á fyrirspurnum varðandi raka og myglu í íbúðarhúsnæði og má eflaust rekja það til mikillar umræðu í þjóðfélaginu. Við bendum fólki á að þar sem finnst sveppur þarf að lagfæra leka, þurrka raka og auka loftun t.d. með því að opna glugga. Síðan bendum við á að raka og myglu þarf að þrifa með sápu. Ef um skemmdir vegna raka er að ræða þarf að skipta út skemmdu efni, þrifa upp með sveppadrepani efni og mála síðan yfir. Það þarf að fara varlega í upphafi við þrif, þ.e. væta mygluna í byrjun þannig að minna fjúki upp í loftið af gróum og henda tuskum að notkun lokinni. Þurrka þarf síðan ryk af öllu í íbúðinni eftir að búið er að hreinsa út. Á heimasíðu Umhverfisstofnunar eru ágætar leiðbeiningar um raka og myglu.

<http://ust.is/einstaklingar/graenn-lifsstill/heimilid/raki-og-mygla/>

Sund og baðstaðir

Ný sundlaugareglugerð tók gildi í október 2010 sem lagði auknar kröfur á þá sem reka sundstaði. Reglugerðin jók kröfur um merkingar, mönnun, þjálfun og fræðslu um hreinlætis-

og hollustuháttamál á sundstöðum og hækkaði aldursmörk barna sem geta sótt sundlaugar án þess að vera í fylgd með forráðamönnum. Á Vestfjörðum eru 14 sund- og baðstaðir. Heilbrigðiseftirlitið heimsækir þá alla reglulega, tekur út hreinlætismál, fer yfir innra eftirlit og veitir sömuleiðis starfsfólki fræðslu. Það er ljóst að miklu máli skiptir að starfsfólk sé vel upplýst og þjálfað í þeim mikilvægu störfum sem fylgja gæslu og umsjón með sundstöðum. Með breytingu á reglugerðinni er veitt heimild til að laugarvörður sé einn á vakt í þeim laugum þar sem gestafjöldi er að meðaltali undir 10 gestum á ársgrundvelli á þeim árstíma sem um ræðir. Kalla skal á auka laugarvörð ef 20 gestir eða fleiri eru í laug í einu. Rekstraraðili laugar, þar sem þessi heimild er nýtt, skal senda hlutaðeigandi heilbrigðisnefnd upplýsingar um fyrirkomulag laugar og tíma þann sem heimild þessi er nýtt. Tvær sundlaugar á svæðinu hafa sótt um að nýta þessa heimild.

Á sumrin kemur til starfa í sundlaugunum fjöldi af ungu fólki til afleysinga, en þá fer saman aukinn fjöldi gesta og sólríkt veður sem eyðir virkum klór sem notaður er til sóttþreinsunar. Það er því afar mikilvægt að fólk sem kemur til afleysingastarfa í sundlaugum fái góða leiðsögn og fræðslu um hollustuhætti, þar á meðal mikilvægi þess að skráning á þáttum, s.s. íblöndun klórs, sé framkvæmd og að sjá til þess að sundlaugargestir baði sig áður en gengið er til laugar. Ýmsir sjúkdómar, þar á meðal mjög alvarlegir, geta borist með baðvatni ef ekki er hugsað nægjanlega vel um sóttþreinsun baðvatnsins. Algengustu sjúkdómar sem tengja má sundlauganotkun eru sýkingar í slímhimnum (í augum, eyrum, hálsi og nefi) og í sárum og rispum á húð. Samkvæmt erlendum rannsóknum á sjúkdómum sem tengjast sundlaugum eru um 60% sýkingar í slímhimnu, 20% magasýkingar og megnið af þeim 20% sem eftir eru, eru húðsýkingar. Ekki stafa öll sjúkdómstilfelli af bakteríum úr baðvatninu, þannig geta komið fram sýkingar af völdum náttúrulegrar flóru líkamans, sem nýta sér minnkun mótstöðuafis líkamans við böðun og kælingu. Sundlaugarnar í Reykjanesi, Heydal og Reykjafirði eru ekki með starfsleyfi frá heilbrigðiseftirliti og engin klórblöndun á sér þar stað.

Baðstaðir í náttúrunni

Reglugerð um baðstaði í náttúru Íslands var sett 28. apríl 2015. Markmið hennar er að stuðla að öryggi notenda og bættum hollustuháttum á baðstöðum í náttúrunni. Ábyrgðaraðili er skilgreindur sem landeigandi eða ábúandi eða sá sem fer með umsjón svæðis.

Umhverfisstofnun telst ábyrgðaraðili lauga í 3. flokki í friðlöndum. 1. og 2. flokkur, þ.e. allir staðir með mannvirki og allir staðir með rekstur, skuli fara eftir öryggisreglum varðandi sund og baðstaði, eini afslátturinn er varðandi klórblöndun. Heilbrigðisnefnd metur hvort þarf að vara gesti við böðun út frá gerlaniðurstöðum. Heilbrigðisnefnd er ætlað að veita þessum stöðum starfsleyfi.

Sé rekstur náttúrulegs baðstaðar framseldur af ábyrgðaraðila, s.s. frá landeiganda til ferðaþjónustuaðila, skal fylgja starfsleyfisumsókn samningur sem kveður á um ábyrgð hvors aðila um sig gagnvart rekstrinum og ákvæðum sem um hann gilda í reglugerðum og starfsleyfi. Rekstraraðili náttúrulegra baðstaða í 1. og 2. flokki bera kostnað af sýnatöku og uppsetningu sérstakra merkinga. Þegar sýrustig er utan viðmiðunargildis skal heilbrigðisnefnd sérstaklega huga að efnainnihaldi vatnsins með tilliti til öryggis baðgesta.

Ekki er gert ráð fyrir reglulegum sýnatökum í laugum í 3. flokki. Meti heilbrigðisnefnd svo að ástæða sé til, t.d. ef grunur er um mengun, gilda framangreindar kröfur um heilnæmi baðvatns. Ríkið ber kostnað af sýnatöku og uppsetningu sérstakra merkinga í 3. flokki. Um náttúrulega baðstaði í 1. flokki gildir að minnst 8 af hverjum 10 sýnum skulu innihalda <100 saurkólígerla/100ml og að hámarki 2 sýni milli 100 - 2000 saurkólígerla/100 ml. Þetta eru miklu rýmri mörk en miðað hefur verið við t.d. í reglugerð um fráveitur og skólp nr. 798/1999. Í reglugerð um mengun vatns nr. 796/1999 myndi baðvatn skv. náttúrulegareglugerð falla í III-V flokk þ.e. nokkur saurmengun, mikil saurmengun og ófullnægjandi ástand vatns, þynningarsvæði. Þá er spurning hvort þetta sé nothæft í markaðssetningu á náttúrulegum. Ég er nokkuð viss um að þessar laugar sem ég nefni eru undir þeim mörkum sem eru í reglugerðinni. Það sem við höfum helst áhyggjur af eru *pseudomonas* bakteríur sem geta valdið mjög slæmum sýkingum t.d. í gegnum sár og eins gætu einstaklingar með veiklað ónæmiskerfi verið í hættu. Gönguferðalöngum með blöðrur og sár gæti stafað hættu af þessum bakteríum.

Enginn hefur sótt um starfsleyfi fyrir náttúrulegum í flokki 1 eða 2 á Vestfjörðum.

Samkvæmt reglugerð 786/1999 um mengunarvarnareftirlit er markmið heilbrigðiseftirlits með fyrirtækjum sem hugsanlega geta valdið mengun, að koma í veg fyrir óæskileg eða skaðleg áhrif á heilsufar almennings, röskun á lífríki eða óhreinkun lofts, láðs eða lagar. Árlega standa Umhverfisstofnun og heilbrigðiseftirlit sveitafélaganna fyrir sameiginlegum eftirlitsverkefnum. Markmið verkefnisins í ár var að fá yfirsýn yfir mismundandi meðhöndlun á lífrænum úrgangi og leifum eftir heilbrigðiseftirlitssvæðum á landinu. T.d. að skoða hvort flokkun færi fram þar sem lífrænum úrgangi er safnað sérstaklega, skoða hvort sérstök söfnun væri á dýrahrejum og úrgangi frá heimslátrun og hvort farvegir væru til staðar í sveitarfélaginu eða á svæðinu til að taka við/meðhöndla lífrænan úrgang. Sendar voru inn þær upplýsingar sem óskað var eftir. Ekkert sveitarfélag var með hrægama til að taka við dýrahrejum og sláturúrgangi. 4 af 9 sveitarfélögum voru ekki með viðurkenndan farveg fyrir seyru úr rotþró, og 5 af 9 voru ekki með reglubundna tæmingu á rotþró í sveitarfélaginu. Í dreifbýli á Vestfjörðum eru 60-100% heimila með rotþrær, misjafnt eftir sveitarfélögum. Seyrulosun og seyrulosunarstaði eru nokkrir. Árneshreppur, Kaldrananeshreppur og Strandabyggð, þar er losun með reglubundum hætti á tveggja ára fresti, oftast verktaki. Árneshreppur er með starfsleyfi fyrir skógræktarsvæði, þar sem seyra er losuð og ætlunin í framtíðinni að rækta skóg, Kaldrananes og Strandabyggð semja líklega við sama verktakann og er seyrugryfja á sorphaugum Strandasýslu. Gámaþjónustan sér um tæmingu á seyru í Súðavíkurreppi á tveggja ára frest og eins í Bolungarvík og Ísafjarðarbæ. Í Ísafjarðarbæ eru fáar rotþrær og seyru hefur verið skilað í holræsakerfi Ísafjarðarbæjar. Vesturbyggð, Tálknafjarðarhreppur og Reykhólahreppur semja við verktaka um tæmingu. Reykhólahreppur hefur fengið að losa á Sorphaugum Strandamanna.

Samantekt úr lagaumhverfi seyrulosunar: „Samkvæmt reglugerð um fráveitur og skólp skal fráveituvatn einstakra húsa, þ.m.t. íbúðarhús lögbýla, frístundahúsa og fjallaskála sem ekki verður veitt í fráveitur, veitt um rotþró og siturleiðslu samkvæmt leiðbeiningum (gr. 13.3) sem Hollustuvernd ríkisins gefur út og fyrirmælum heilbrigðisnefndar eða annan sambærilegan búnað. Í reglugerð um meðhöndlun seyru nr. 799/1999 kemur fram að óheimilt er að losa seyru í yfirborðsvatn (gr.6.1) en yfirborðsvatn er skilgreint á eftirfarandi hátt:

Kyrrstætt eða rennandi yfirborðsvatn, straumvötn, stöðuvötn, jöklar, svo og strandsjór. Sveitarstjórnir skulu sjá til þess að komið sé á kerfisbundinni tæmingu á seyru úr rotþróum. (gr. 14.1) Rekstraraðilar húsnæðis eða svæða þar sem salernisúrgangur, ristarúrgangur eða seyra fellur til bera ábyrgð á allri meðferð og flutningi úrgangsins, svo fremi ekki sé í gildi sérstök heilbrigðissamþykkt sem kveður á um annað. (gr.14.2) Í reglugerð um varnir gegn mengun grunnvatns nr. 797/1999 er gert ráð fyrir að viðkomandi eftirlitsaðili geti veitt heimild til losunar á mengandi efnum í grunnvatn í starfsleyfi. (gr.7) Í starfsleyfi þarf þá að tiltaka ráðstafanir sem gerðar eru til að koma í veg fyrir mengun. (gr. 10) Tiltaka þarf m.a. í starfsleyfi losunastað og losunaraðferð og varúðarráðstafanir sem gerðar eru og losunartímabil“

Samþykkt um þrífnað og umgengni

Samþykkt um umgengni og þrífnað utanhúss á starfsvæði heilbrigðisnefndar Vestfjarða, nr 910/2015 Ísafjarðarbæjar, Bolungarvíkur, Strandabyggð, Kaldrananeshrepps, Árneshrepps, Reykhólahrepps, Tálknafjarðarhrepps og Vesturbyggðar. Samþykktin hefur verið birt.

- <http://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=7206a70b-f777-4d74-b4b0-311ddffe425f>
- Eiganda eða umráðamanni húss, girðinga og annarra mannvirkja er skylt að halda eignum vel við og halda lóðum og lendum hreinum og snyrtilegum.
- Óheimilt er að skilja eftir á víðavangi, flytja, dreifa eða geyma lausamuni á þann hátt að valdið geti slysum, mengun eða lýti í umhverfinu. Þetta gildir jafnt um smærri sem stærri hluti, svo sem bílflok, bílhuta, kerrur, vélar, tæki, landbúnaðarplast, byggingaefni, báta, skipsskrokka og annað sambærilegt.
- Tæki og hluti sem ekki eru í almenntri eða stöðugri notkun skal geyma þannig að nágrannar og vegfarendur hafi ekki ama af. Bifreiðar og önnur skráningarskyld ökutæki skulu geymd á þar til gerðum stæðum.
- Óheimilt er að geyma skráningarskyld ökutæki án skráningarmerkja, kerrur, tæki, vinnu-vélar, báta eða aðra hluti á almennum bifreiðastæðum, á götum eða á almannafæri.
- Þeir sem annast flutninga skulu haga þeim þannig að ekki valdi óþrífnaði og haga skal þvotti og hreinsun á mannvirkjum og tækjum þannig að nágrannar og vegfarendur verði ekki fyrir óþægindum.
- Heilbrigðisnefnd er heimilt að fjarlægja skráningarskyld ökutæki án skráningarmerkja, tæki, kerrur, vinnuvélar, báta og aðra lausamuni og drasl á kostnað og ábyrgð eiganda að undangenginni viðvörun, t.d. með álímingarmiða eða ábyrgðarbréfi þar sem eiganda/ábyrgð armanni skal almennt veittur 10 daga frestur til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri eða bregðast við tilmælum. Telji heilbrigðisfulltrúi svo alvarlega hættu stafa af geymslu hlutar eða tækis að aðgerð þoli enga bið er heimilt að fjarlægja slíka hluti eða tæki án viðvörunar. Bílflokum og öðrum verðlausum hlutum er heimilt að farga strax að loknum fresti sem veittur er samkvæmt 1. mgr., enda hafi þá engin andmæli borist. Skráningarskyld ökutæki án skráningarmerkja og aðrir hlutir og verðmæti sem eru fjarlægð að loknum fresti skulu geymd í vörslu viðkomandi sveitarfélags í 45 daga og síðan fargað hafi eigandi ekki vitjað eigna sinna og leyst út gegn greiðslu áfallins kostnaðar (svo sem dráttar- og geymslugjöld). Liggi fyrir skráningarmerki, vélarnúmer eða annað sambærilegt skal eiganda tilkynnt um förgunina með tryggilegum hætti með a.m.k. 15 daga fyrirvara. Þá skal viðkomandi sýslumanni og eftir atvikum bifreiðaskrá og veðhöfum og tryggingarfélagi (sé um þá kunnugt) gert viðvart um förgunina með 15 daga fyrirvara. Áfallinn kostnað vegna töku og geymslu skráningarskyldra ökutækja án skráningarmerkja og annarra hluta er heimilt að innheimta hjá

eigendum samkvæmt ákvæðum laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, með áorðnum breytingum. Heimilt er að selja nýtilega hluti úr bifreiðum og annað nýtilegt sem er tekið í vörslu og ekki leyst út samkvæmt framansögðu til að mæta kostnaði vegna töku og geymslu.

- Hafi rekstraraðili ekki sinnt fyrirmælum innan tiltekins frests, sbr. 1. mgr. 27. gr. reglugerðar um mengunareftirlit nr. 786/1999 með síðari breytingum, eða ekki fylgt tímasettriáætlun um úrbætur, sbr. 2. mgr. 27. gr. reglugerðar um mengunareftirlit, getur heilbrigðisnefnd ákveðið honum dagsektir þar til úr er bætt. Dagsektir renna til rekstraraðila heilbrigðiseftirlits og er hámark þeirra 500.000 á dag. Heilbrigðisnefnd er heimilt að láta vinna verk á kostnað hins vinnuskylda ef fyrirmæli um framkvæmd eru vanrækt og skal kostnaður þá greiddur til bráðabrigða af viðkomandi heilbrigðiseftirliti en innheimtast síðar hjá hlutaðeigandi. Kostnað og dagsektir má innheimta með fjárnámi. Þegar verk það sem eftirlitsaðili lætur vinna er komið til vegna vanhvirðu og óþrifa eða heilsuspillandi aðstæðna í húsi, á lóð eða í farartæki er kostnaður tryggður með lögveðsrétti í viðkomandi húsi, lóð eða farartæki tvö ár eftir að greiðslu er krafist.
- Heimilt er að innheimta gjald fyrir útlögðum kostnaði af eftirlitsskyldri starfsemi fyrir eftirlit samkvæmt þessari samþykkt í samræmi við 3. mgr. 12. gr. laga um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, með áorðnum breytingum, sbr. 11. gr. laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs. Heilbrigðisnefnd skal láta birta gjaldskrá í B-deild Stjórnartíðinda. Gjöld samkvæmt 1. mgr. má innheimta með fjárnámi. Gjöld skulu tryggð með lögveðsrétti í viðkomandi fasteign tvö ár eftir gjalddaga þegar leyfi eða þjónusta er tengd notkun fasteignar.
- Um brot gegn samþykkt þessari og um valdsvið, þvingunarúrræði, málsmeðferð, úrskurði og viðurlög skal farið samkvæmt lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, með áorðnum breytingum, sbr. og ákvæði 48. 49. og 50. gr. laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs.

Það vantar ekki reglur til að fara eftir, það vantar að fylgja þeim eftir, heilbrigðiseftirlit Vestfjarða hefur ekki fjármuni til að standa straum af hreinsunaraðgerðum. Hreinsunaraðgerðir eru háðar sveitarfélaginu sem fær verktaka til að hreinsa til og geyma úrgang. Ef farið er í lóðahreinsun er ágætt að byggingarfulltrúi og heilbrigðiseftirlit vinni saman. Við teljum það vera sóun á tíma og fjármunum þegar hreinsunaraðgerðum er ekki fylgt markvisst eftir, verkferillinn þarf því að vera alveg skýr hjá sveitarfélaginu hvað varðar brottflutning, geymslu, eða eyðingu á lausamunum og úrgangi. Eins og framkvæmdin hefur verið undanfarið er hún ekki ásættanleg.

Starfsleyfi vegna fráveitu

Mikilvægt er að fráveitur sveitarfélaga séu með formleg starfsleyfi, en ef þau geta ekki uppfyllt kröfur í reglugerðum þá þarf að sækja um undanþágur hjá ráðuneyti. Heilbrigðisnefnd veitir starfsleyfi vegna fráveitu- og hreinsibúnaðar sem notaður er við meðhöndlun, hreinsun og losun á skólpi frá þéttbýli. Ísafjarðarbær hefur sótt um starfsleyfi fyrir fráveitur sveitarfélagsins skv. reglugerð um fráveitur og skólp nr 789/1999. Sveitarfélögunum hefur ítrekað verið bent á skyldur sínar. Á árinu 2016 eru ráðgerðar eftirlitsferðir með fráveitum sveitarfélaga og gengið eftir að önnur sveitarfélög sækji um leyfi. Gert er ráð fyrir að hefja sýnatökur af strandsjó og mælingar á lengd fráveitustúta m.v. stórstraumsfjöruborð til að fá upplýsingar um hvernig ástandið er í raun. Áætlanir um endurskoðun á reglugerð 789/1999 hafa ekki gengið eftir. Samkvæmt reglugerð á að vera komin á „viðunandi“ hreinsun á fráveitu, einnig eru ákvæði um legu frárennslisstúta (9. gr), þar sem gerð er krafa um að öllu skólpi sé veitt til sjávar minnst 5 metra niður fyrir meðalstórstraumsfjöruborð eða 20 metra út frá stórstraumsfjörumörkum. Einnig er óheimilt að leiða skólp þannig að frárennslisop opnast til hafna. Heilbrigðisnefnd getur ekki veitt undanþágur eða tilslakanir frá reglugerð, sækja verður til Umhverfisráðuneytis ef óskað er eftir slíku.

Það hefur lengi verið mín skoðun að reglugerð 798/1999 um fráveitur og skólp tefji verulega fyrir úrbótum í fráveitumálum því þær kröfur sem þar eru settar fram eru óskýrar og ekki raunhæfar. Ekki verður heldur séð að stífar reglur hafi skilað ávinningi fyrir umhverfið.

Það er þrennt sem er sérstakt í íslensku reglugerðinni:

1. Þ.e. sett eru inn viðmið fyrir gerlamengun sem gerir það til dæmis að verkum að ekki þarf að nota eins langar útrásir yfir sumartímann þar sem dánartími gerla er styttri yfir sumarið þegar geislunar sólar gætir. Einu gerlaviðmið sem finnast í Evrópu eru vegna baðstranda.
2. Kröfur í 9. grein um að frárennslisop opnast ekki innan hafna og eins varðandi ákv. lengd eða dýpt – takamarka það svigrúm sem sveitarfélög hafa til úrbóta í fráveitumálum.

3. Mun stífari hreinsikröfur eru gerðar í íslenskri reglugerð heldur en evrópureglugerðum á minni sveitafélög – er það vegna þess hve viðtakinn er lélegur hér?

Matvælaeftirlit

Um eftirlit með matvælum fer samkvæmt lögum nr. 93/1995 um matvæli og reglugerðum settum samkvæmt þeim. Matvælaeftirlit felst í eftirliti með framleiðslu, dreifingu og sölu á matvælum til að tryggja heilnæm og ómengduð matvæli. Þannig skal staðið að framleiðslu og dreifingu matvæla að þau valdi ekki heilsutjóni og að ekki sé beitt blekkingum í viðskiptum með þau. Vakin er athygli á að neysluvatn flokkast sem matvæli og þarf því að lúta sömu lögmálum. Matvælalöggjöf Evrópusambandsins hefur nú verið innleidd. Reglugerð EB nr. 178/2002, oft nefnd hin almennu matvælalög EB, myndar þann grunn sem hin nýja matvælalöggjöf Evrópusambandsins byggir á. Markmið reglugerðarinnar er að vernda líf og heilsu manna og tryggja jafnframt frjálst flæði vöru á EES svæðinu. Sömu reglur gilda um hollustuhætti óháð því hvort um er að ræða framleiðslu eða dreifingu á kjöti, fiski, matjurtum eða unnum matvælum. Hagsmunir neytenda eru settir í öndvegi og munu reglur um rekjanleika matvæla leika stórt hlutverk. Með þeim mun verða mögulegt að rekja feril matvæla á öllum stigum framleiðslu og dreifingar. Ábyrgð framleiðenda og dreifingaraðila gagnvart neytendum matvæla er dregin skýrt fram.

Árlega standa Matvælastofnun og heilbrigðiseftirlit sveitafélaganna fyrir sameiginlegum eftirlitsverkefnum. Verkefnin standa yfir í afmarkaðan tíma og er þá lögð áhersla á ákveðið málefni, sem gjarnan er tengt matvælaöryggi, gerð fræðsluefnis og eða breytingum á lögum eða reglugerðum. Eftirlitsverkefni 2015 var beint að sushi og framleiðendum þess. Þar sem ekki er neinn sushi framleiðandi á okkar svæði var þátttaka ekki möguleg.

Samantekt 2015 heilbrigðiseftirliti Vestfjarða.

- Á árinu 2015 voru tekin 157 sýni, af þeim voru 42 sem ekki stóðust kröfur. Tekin voru 5 sýni af sigvatni frá urðunarstöðum.
- Sýni úr baðvatni voru 12 en af þeim voru 6 sem ekki stóðust kröfur. Það er því ljóst að verulega þarf að herða eftirlit með sund- og baðstöðum.
- Tekin voru 19 sýni af neysluvatni mjólkurbænda, af þeim stóðust 4 ekki kröfur og voru þau frá þremur bæjum.
- Gæði neysluvatns hjá ferðaþjónustuaðilum, í dreifbýli var ekki ásættanleg. Af 34 sýnum sem tekin voru hjá ferðaþjónustuaðilum í dreifbýli voru 22 sem ekki stóðust kröfur. Ath ekki er tekið tillit til endurtekinnar sýnatöku og tölur því ekki í samræmi við fjöldi sýnatökustaða. Ljóst er að þörf er á stórátaki í neysluvatnsmálum ferðaþjónustunnar.
- 12 vatnsveitur þéttbýlisstaða eru undir eftirliti heilbrigðiseftirlits þ.e. vatnsveitur sem þjóna fleiri en 50 íbúum. Úr þessum veitum voru tekin 70 sýni. Þrjú tilvik komu upp þar sem vatn stóðst ekki gæðakröfur. Í febrúar í Bolungarvík, og Drangnesi og Reykhólum í mars. Samtals voru tekin 9 sýni í tengslum við þessar upptökur.
- Skriflegar hreinlætisáætlanir skóla og leikskóla voru ekki allstaðar til, þær sem voru til voru komnar til ára sinna og skráningar ekki til staðar.
- Einn sorpurðunarstaður er á Vestfjörðum í dag, öllu sorpi nema frá Strandasýslu er keyrt út af svæðinu.
- Vandamál hefur verið vegna söfnunar brotamálma víða á Vestfjörðum. Samþykkt um umgengni og þrífnað hefur verið samþykkt. Það vantar ekki reglur til að fara eftir, en það vantar eftirfylgni og hún kostar.
- Ísafjarðarbær, Bolungarvík, Vesturbyggð, Tálknafjarðarhreppur og Reykhólahreppur eru ekki með reglubunda tæmingu á rotþróum í sveitarfélaginu. Einnig vantar losunarstaði fyrir seyru.

Samband Íslenskra sveitarfélaga hefur nú óskað eftir umræðum í sveitarfélögum um breytingar á skipulagi og framkvæmd heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga. Samtök atvinnulífsins tala nú fyrir því að Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga verði eftir með því að færa því verkefni sem aðrar stofnanir annast nú. Jafnframt telja þeir að það nauðsynlegt, til að ná fram skilvirkni, að þá þurfi að fækka heilbrigðiseftirlitssvæðum með sameiningu heilbrigðisnefnda. Engin stefna liggur fyrir af hálfu ríkisins um ný verkefni. Sveitarfélög og heilbrigðisnefndir eru beðin um að svara erindi fyrir 15. maí. En hvorki liggur fyrir skýr stefna um ný verkefni til sveitarfélaganna né hvaða skipulagsbreytingar er verið að tala um.

Eftirlit er aðhald og það hefur sýnt sig að aldrei er hægt að slaka á. Ég vil nota tækifærið og þakka heilbrigðisnefnd, sveitarfélögum og eftirlitsþegum á starfssvæðinu fyrir ánægjulegt og gefandi samstarf.

Bolungarvík í apríl 2016
Anton Helgason
Framkvæmdastjóri